

להקל כיון דבדרבנן עסקינן. וביותר נראה כן שהרי כתבו התוס' בביצה (ל' ע"א) דבזמן הזה מותר לטפח ולרקוד כיון שאין אנו בקיאים בתיקון כלי שיר, ולשיטתם נראה דה"ה בשחיקת סממנים, ואף שאין הלכה כמותם כמבואר בבית יוסף (סימן של"ט) ואף הרמ"א שהביא את שיטת

ד

התוס' (שם ס"ג) לא פסק כשיטתם אלא כתב דאפשר שנהגו להקל כשיטתם ואין למחות בידם. מ"מ כשיש טעמים נוספים לקולא יש להקל, וכדחזינן במג"א ובא"ר ריש סימן של"ח שצירפו את שיטת התוס' להקל בכמה ספיקות באיסור השמעת קול, ואכמ"ל.

והנה נשאלתי אם מותר לקחת כדורי קלי צום בשבת שחל בו ערב תשעה באב כדי להקל על הצום.

ויש לדון בשאלה זו בשני פנים: א. מצד איסור הכנה משבת לחול. ב. מצד גזירת שחיקת סממנים, ונראה להקל בשתי שאלות אלה.

משום חשש הכנה נראה דלא אסרו אלא המכין **לעשות מעשה** בחול, כגון להכין אוכל לחול, לשטוף כלים לחול וכדו' וכך גם מש"כ המשנ"ב (סי' ר"צ סק"ד) דאסור לומר שהוא ישן כדי להיות ער בלילה **לעשות מלאכתו**, אבל אין איסור הכנה כדי **לא לאכול** או ענין אחר שהוא בשב ואל תעשה. ועוד דאין **איסור הכנה** אלא במה שמוכח מתוך מעשיו או שאומר בפירוש שהוא עושה לצורך חול כמ"ש המשנ"ב שם שאין איסור אלא **כשהוא אומר** שהוא ישן כדי להיות ער למלאכתו, ובני"ד אין מוכח ממעשיו שעושה לצורך מחר דאין היכר בכדור שהוא לוקח מה ענינו ומהותו.

ולגבי חשש שחיקת סממנים נראה להקל, דאף בויטמינים שלוקחים לחיזוק יש מקום להקל כנ"ל, ק"ו למה שלא לוקחים כלל לצורך בריאותי אלא להקל על ענינים מסוימים כגון כדורי שינה וכדורים להקלה בצום וגלולות למניעת הריון נראה דיש להקל וכדמוכח מכמה הלכות מפורשות בשו"ע ונבאר:

א. הנה מבואר (בסימן שכ"ח סעיף כ') דאסור ליתן רוק תפל ע"ג העין דמוכחא מילתא דלרפואה עביד ובמשנ"ב (שם ס"ק ס"ז) הביא מן האחרונים דאם אינו יכול לפתוח עינו מותר לשים רוק תפל **דאין זה רפואה**, הרי דאף דיש סגולה רפואית ברוק תפל והוא משתמש בו לפתור בעיה גופנית, שאינו יכול לפתוח עינו, **מ"מ אין זה רפואה ומותר**.

ב. בסעיף ל"ו אין לועסין מצטיכי ולא שפין בו השיניים לרפואה, **ואם משום ריח הפה מותר** הרי דלהסיר ריח הפה מותר אף ע"י מצטיכי שהוא בעצם חומר רפואה.

ג. בסעיף ל"ח "מותר לאכול שרפים מתוקים ולגמוע ביצה חיה כדי להנעים הקול" הרי דלהנעים הקול אינו נחשב רפואה ולא גזרו בו משום שחיקת סממנים.

ד. בסעיף מ"א "מי שנשתכר שרפואתו לסוך כפות ידיו ורגליו בשמן מותר לסוכם בשבת" הרי לן דלהפיג שכרות אינו בכלל רפואה.

ומכ"ל זה חזינן דהעמדת תכונות הגוף ופעולותיו על מכונם הראוי אינו בכלל רפואה כל עוד אין כאן מצב שמוגדר כחולי, ולכאורה ה"ה לגבי כדורים כגון קלי צום, כדורי שינה, כדורים למניעת הריון וכדו'.

וּמִ"מ לרוחא דמילתא אם ממיס את הכדור הנ"ל במים או מערבו באוכלין אין בו חשש כלל. אך ישנם תרופות רבות שכל תועלתם כשהם מתפרקים בתהליך איטי במעיו של אדם ואם ממיסים אותם במים אין בהם כל תועלת, ויש לברר כ"ז עם מומחים לדבר.

5480-28

אמנם יש לעיין מהמבואר בסעיף ל"ט דאין עושין אפיקטויזין בשבת דהיינו לגרום להקאה במי שאכל יותר מדאי, אך באמת מבואר שם בשו"ע דאין איסור אלא אם מצטער מרוב מאכל, ונראה דכיון דמצטער וכואב הו"ל ככל מיחוש שאסור לרפואתו משא"כ בכל הני, ודו"ק בזה.

סימן למ

תפירה וקריעה במדבקות נייר

כבוד ידיד נפשי הגאון הגדול
צדיק וישר עמוד ההוראה
מוהר"י נויבירט שליט"א (זצ"ל)

הנני במענה קצר על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון:

א. הנה יש לחלק ולהבחין בין הדבקת מדבקה ע"ג המבחנה העשויה זכוכית שהיא חומר קשיח ובין שימת מדבקה ע"ג גליון נייר, דכבר כתב כת"ר בשמירת שבת כהלכתה (פ"ט הערה ע"ז) דכשם שאין מלאכת תופר בהדבקת חלקי עץ וכדו' אלא בדיבוק ניירות או עורות וכלשון הרמב"ם בהלכות שבת שם, כך גם אין חשש תופר בהדבקת נייר ע"ג עץ או זכוכית דלעולם אין תופר אלא כאשר שני החלקים המתחברים ע"י התפירה רכים וגמישים עי"ש. ולפי"ז אין חשש תופר במבחנה.

אבל עדיין צ"ע לגבי המדבקה שע"ג הטופס. ועוד דלפעמים יש כבר על המבחנה מדבקה נוספת ונמצא שמדביקים מדבקה ע"ג מדבקה קודמת ושוב הוי כמדבק ניירות. וגם עצם ההנחה דאין תופר בחומר קשיח אף שמסתבר עד למאד והארכתי בכתובים לבסס הנחה זו. מ"מ

הנני מעלה על הכתב את הנלענ"ד בענין השאלות שהועלו בפנינו בישיבה האחרונה בבית כת"ר שליט"א (זצ"ל) ע"י רופאי בית החולים שערי צדק. כמדומני שהדברים משקפים את דעת כת"ר כפי שהביע בישיבה הנ"ל. אשמח מאד לשמוע אם אכן כך הם פני הדברים.

א. כשמוסרים בדיקת דם וכדו' למעבדה, מדביקים מדבקה ובה פרטי החולה ע"ג המבחנה העשויה זכוכית, ומדבקה נוספת ע"ג טופס הבקשה. ושאלו אם יש בזה איסור מצד מדבק ניירות שכתב הרמב"ם (כפ"י משבת הי"א) וכ"ה בשו"ע (סימן ש"מ ס"ד) דהוי תולדת תופר, וכאשר מפרידים את המדבקה מגליון החולה שמא יש איסור קורע מצד מפריד ניירות.

ב. האם יש היתר לעשות גבס בדרך כלשהי כדי להעמיד שבר שאין בו חשש של סכנה ואף לא של סכנת איבר.